

چۆن سود له کاته کانمان وه رگرین؟

کھم / أبو بكر أحمد

کات نیعمه ته.

بیگومان خوای په روه ردگار نیعمه تی
زوری به سه ردا رشتووین وه ئه گهر
بمانه ویته نیعمه ته کانی بژمیرین ئه وا
هرگیز ناتوانین، جا یه کیک له و نیعمه تانه
که زۆریه ی خه لکی لئی بی ناگان وگرنگی
پینادهن، بریتییه له نیعمه تی (کات)
خوای گه وره ده فه رموویته:

﴿ وَسَخَّرَ لَكُمْ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِ وَسَخَّرَ

لَكُمْ آيَلَهُ وَالنَّهَارَ ۝۳۳ ۝ وَآتَاكُمْ مِنْ كُلِّ مَا

سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا إِنَّ

الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ ۝۳۴ ۝﴾ [ابراهیم: ۳۳، ۳۴].

واته: بۆی پام هیناون خۆرو مانگ که
به رده وام له چه رخ و خولدان، وه بۆی پام
هیناون شه وو پوژ بۆ خزمه تگوزاریتان، وه
له هرچی شتی که داواتان کرد بیته
ویوستان بوو بیته پیم به خشیوون، خۆ
ئه گهر بتانه ویته نیعمه ت و به خشی خوای
په روه ردگار بژمیرن ئه وا هرگیز ناتوانن،

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ
اللَّهِ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَمَنْ وَالَاهُ، أَمَا
بعد...

سو پاس و ستایش بو خوای
په روه ردگار که ته مه نی دام ئه مجاره ش
به خزمه ت خوینه رانی خوشه ویستی ریگی
راست بگه مه وه، به و نیازه ی که باب ته تی که
باس بکه م سودی هه بیته بو هه موو
لایه کمان.

خوشکی به ریز... برای خوشه ویست

... بیگومان باوه رداری ژیر ئه و که سه یه
کاته کانی خۆی له ده ست نادات و
به رده وام لیپرسینه وه له گه ل خۆیدا
ده کات، چونکه بیگومان ئه و کاتانه ی که
له ژیا نی پوژانه ماندا تیده په ریته هه رگیز
گه رانه وه ی نییه، جا خوشبه ختی بو ئه و
که سه ی که کاته کانی له کاری چاک و باش
و په زامه ندی خوای په روه ردگاردا ده باته
سه ر.

په روه ردگار تان به هره وه ریبین، وه تاكو ژماره ی ساله كان بزانون و حساب پراگرن، وه هه موو شتیك له پیویستیه كانی ئیوه مان به فراوانی پوون کردوته وه، وه ئەم کاته ی که تییداین وژیانمانی پیوه به ستر اوته وه هه رکه سیك لیی بیی ناگابییت و به فیرویی بدات ئه و له پوژی دواییدا په شیمانان (که په شیمانیش دادی هیچ که سیك نادات) ئه وه تا خوی گه وره باسی بیی باوه په کان ده کات له پوژی دواییدا که په شیمانان له وه ی کاته کانیان به فیرو داوه:

﴿ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فِيمُوتُوا وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا كَذَلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَافِرٍ ﴿٣٦﴾ وَهُمْ يَصْطَرِحُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُم مَّا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَن تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِن نَّصِيرٍ ﴿٣٧﴾ ﴾ [فاطر: ۳۶، ۳۷].

واته: ئه وانه ی که بیی باوه پ بوون دوزه خ بویمان ناماده یه، بریاری له ناوچونیان نادرییت (تا بمرن و پرزگاریان بییت) ته نانهت به شیك له سزاکه ش له سه ریان که م وسوک ناکریته وه، ئا به و شیوه یه هه موو بیی باوه په

به پراستی مرؤفه كان سته مكارو سپله ن، وه له نایه تیکی تردا ده فه رموویت:

﴿ وَسَحَّرَ لَكُمْ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ﴿١٢﴾ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِ رَبِّكَ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٣﴾ ﴾ [النحل: ۱۲].

واته: په روه ردگار بو ی پام هیناون شه وو پوژوو خو رو مانگ، وه ئه ستریه کانیش پام هیناون به فه رمانی ئه و، به پراستی له و دیارده و دروستکراوانه دا به لگه و نیشانه ی زور هه ن بو که سانیک که بیرو هو شیان بخه نه کار، وه له نایه تیکی تردا ده فه رموویت:

﴿ وَجَعَلْنَا الَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَاتٍ لِّمَن حَوسَبَ آيَةَ الَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِّتَبْتَغُوا فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ وَكُلُّ شَيْءٍ فَضَلْنَاهُ نَقِيبًا ﴿١٢﴾ ﴾ [الإسراء: ۱۲].

واته: شه وو پوژمان گیپاوه به دوو به لگه و نیشانه (له سه ر ده سه لاتی خو مان و بو حه سانه وه و ئه نجامدانی کاروبارتان و پراگرتنی پله یه کی گه رمای له بار بو ژیانتان)، ئینجا تاریکیمان به سه ر دیارده ی شه ودا هیناوه و دیارده ی پوژی شمان به ئاشکراو دیارو بینراو سازاندوه، تاكو له نازوو نیعمه تی

نه لیت ته مه نم دریز نه بووه بو ئه وهی
کاری باش وچاک بکه م) بویه ته مه نیان
دریز ده کاته وهو دوی ده خات تا کو (۶۰)
سال.

وه پیشه وا (ابن قیّم الجوزیه (رحمه الله)
ده فه رموویت: پیویسته مرکه کان
ئاگادار بن چونکه کات زور به خیرای
تیده په ریّت، بویه هرکه سیک بی ئاگابیت
ئه وا کاته کانی زور به خیرای تیده په ریّت
وناگه ریته وه جا له دوایدا په شیمانیش
دادی نادات، بویه له به هشتدا به
به خته وه رو سه رفرازه کان ده وتریّت:

﴿كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْفَالِيَةِ﴾
[الحاقة: ۲۴].

واته: بخون و بخونه وه نویشی گیانتان
بیت، به هوی ده ست پیشه ریتان له
رؤژگاری رابردودا (رؤژگاری دونیا)،
هه روه ها به به دبخته کان ده وتریّت:

﴿ذَلِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ
وَبِمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ﴾ [غافر: ۷۵].

ئا ئه م بارودوخه ی که ئیستا تییدا
گیرتان خواردوه، سه ره نه جامی ئه و
که یف وشادیه ی که له سه ر زه ویدا
به ناحه ق ئه نجامتان ئه داو که شخه تان

سه رسه خته کان سزا ده درین و توله یان لی
ده ستین، وه ئه وان هاوارو قیژه و
نالله یان له ناو دوزه خدا لی به رز ده بیته وه و
ده لین: په روه ردگارا ده رمان بهینه و
رژگارمان بکه له م حاله، مه رج بیت کارو
کرده وهی چاک ئه نجام بده ی، نه ک
ئه وهی که جاران ده مانکرد، پییان
ده وتریّت: ئا یا ئه وه ندده ته مه نمان پی

نه دا بوون؟ ئه وهی بیهوی بیریک بکاته وه
تییدا بیر بکاته وه؟ وه نیردراویشان بو
هات؟ که واته: بچیزن سزای سه ختی
دوزه خ، چونکه سه ته مکاران هیچ
پشتیوانیکیان نییه، که واته: خوای
په روه ردگار ئه و ته مه نه ی بو ئه وه
داوینه تی که به کرده وهی چاک و باش
به سه ری ببه ی، وه به دلنیایی ته مه ن
حوجه یه له سه ر مرؤف، وه پیغه مبه ری
خوا فه رموویه تی:

(أَعْدَرَ اللَّهُ إِلَيَّ أَمْرِي آخَرَ أَجَلَهُ حَتَّى
بَلَغَهُ سِتِينَ سَنَةً) (۱).

واته: خوای په روه ردگار گله یی و بیانو
بو خه لک ناهیلایته وه (تا کو له دوارؤژدا

(۱) أخرجه البخاري: (۶۴۱۹).

كات دابهش دهبيت بهدوو

بهشهوه (كاتى زهمانى) .

كاتى زهمانى: ئەوهيه كه تايبهته به ته مهن وژيانى مرؤقهوه، وهك (رؤژو جهفته و مانگ وسال).

كاتى شوينى: وهك شوينىكى تايبهت، بۆ نمونه / حهج كات وشوينى ههيه، دهبيت ئيحرام بهستنهكهى له و كات وشوينه دياريكراوانه دا بيت، وه له و شوينه دياريكراوه نه شه وه ببهستريت، وه پيغه مبهرى خوا ﷺ فهرمويه تى:

(فَهْن لَهْن وَلَمَنْ أَتَى عَلَيْهِنَّ مِنْ غَيْرِ أَهْلِهِنَّ) ^(٤).

واته: ئەمانه بۆ ئەوان و ئەوهيشى بهسهه ئەواندا ديت له خهلكى شوينه كانى تر.

له بهر گه وهى وگرنكى كات خواى پهروهردگار له قورئانى پيروژدا له چه ند شويندا باس له كات وسات دهكات.

(١) له سورتهى البقرة: ﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَهْلِ قُلْ هِيَ مَوَاقِئُ لِلنَّاسِ وَالْحَيِّجِ﴾ ^(١٨٧).

واته: پرسيارت لى دهكرتت ده بارهى نوئ بوونه وهى مانگه كان، پييان بلى:

دهكرد بهسهه خهلكيه وهه و نازتان دهكرد بهسهرياندا ^(٢).

گرنكى كات:

بيگومان ههركه سيك نرخ وبايه خى شتيك بزانييت ئەوا ههول ده دات كه به فيرؤى نه دات، وه مرؤقى باوه پدار كاتيک وورد ده بيته وه له گرنكى كات زياتر ههول ده دات وسور ده بيت له سهه ئەوهى كه پاريزگارى له كاته كانى بكات، چونكه ههه چركه يهك له ژيان بپروت به ههچ شيوه يهك گه پانه وهى نيهه، بويه مرؤقى باوه پدارى پاسته قينه و ژير ئەوكه سهيه كه له خوئ ده پرسيتته وه له سهه ئەو كاتانهى كه به فيرؤى داوه له دهستى چوه به بى چاكه كردن تييدا، پيشهوا (ابن الحوزي) (رَحِمَهُ اللَّهُ) ده فهرموويت: پيوسته مرؤقه قه درو ريزى كات وساته كانى بزانييت و گرنكى پى بدات، وه ته نها چركه يهك له كاتى ژيانى به فيرؤ نه دات، (واته: كاته كانى به كارى چاك وباشه وه به سهه ببات) ^(٣).

(٢) مدارج السالكين: (٣/٥٠).

(٣) صيد الخاطر، فصل أهمية الزمن.

(٤) أخرجه البخاري: (١٥٢٦).

ئه وه بۆ دیاریکردنی کاته کانه بۆ خه لکی وه بۆ زانیاری چه ج.

۲) له سورهتی النساء: ﴿وَإِنَّ الصَّلَاةَ

كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَّوْقُوتًا ﴿۱۰۳﴾ .

واته: به راستی نوێژ له سه ر باوه پرداران فه رزیکی کات بۆ دیاریکراوه ده بیته ئه نجام بدریته.

۳) له سورهتی الاعراف:

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسِنُهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا

عِنْدَ رَبِّي لَا يُجِيبُهَا لَوْفِيهَا إِلَّا هُوَ ﴿۱۷۷﴾ .

واته: پرسیارت لی ده کریته ده رباره ی پوژی دوایی (که ی به ریات ده بیته و کاته که ی که یه)، پییان بلی: به راستی زانیاری کاتی به رپابوونی ته نها لای په روه ردگارمه، له کاتی کدا که س له کات وساتی خویدا ده ری ناخات و به رپای ناکات جگه له په روه ردگار.

۴) له سورهتی الحجر:

﴿قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْني إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿۳۶﴾ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ

الْمُنظَرِينَ ﴿۳۷﴾ إِنَّ يَوْمَ الْوَعْدِ الْمَعْلُومِ ﴿۳۸﴾ .

واته: شه یتان ووتی: په روه ردگارا مۆله تم بده تا کو ئه و پوژه ی هه مووان زیندوو ده کرینه وه، خوای په روه ردگار

فه رمووی: باشه تو له مۆله ت دراوانیته، تا کو پوژی کاتی دیاریکراو.

۵) له سورهتی الشعراء:

﴿فَجُمِعَ السَّحَرَةُ لَيْلَةَ يَوْمِ مَعْلُومٍ ﴿۲۸﴾ .

واته: سه ر ئه نجام جادووگه ران له پوژی دیاریکراوو (له کاتیکی دیاریکراودا کو بوونه وه).

۶) له سورهتی الواقعة:

﴿وَالْآخِرِينَ ﴿۱۹﴾ لَمَجْمُوعُونَ إِلَى مِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿۲۰﴾ .

واته: پییان بلی: پیشینان وپاشینان هه رهه موویان، کو ده کرینه وه و راپیچ ده کرین به ره و مه یدان ی پوژی دیاریکراو.

۷) له سورهتی المرسلات:

﴿وَإِذَا الرُّسُلُ أَقْبَتِ ﴿۱۱﴾ .

واته: کاتیکی دیاریکراویان بۆ داده نریته.

۸) له سورهتی النبأ:

﴿إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتًا ﴿۱۷﴾ .

واته: به راستی پوژی جیاکردنه وه، کاتیکی دیاریکراوه.

له دوای ئه وه ی که باسی گرنگی

وبایه خی کاتی بوکردین پاشان خوای

په روه ردگار سویند به کات ده خوات:

سورتهى الفجر: ﴿وَالْفَجْرِ﴾ (۱)

واته: سویند به بهر به یان (کاتیک روژده بیته وه، سه ره تای پوژ).

سورتهى الليل: ﴿وَاللَّيْلِ إِذَا يَنشُدُ﴾ (۱)

واته: سویند به شه و کاتیک دونیا داده گریت (دونیا تارک ده بیت).

سورتهى الضحی: ﴿وَالضُّحَى﴾ (۱)

واته: سویند به چیشته نگاو.

سورتهى العصر: ﴿وَالْعَصْرِ﴾ (۱)

واته: سویند به سه رده م که کاتی رووداوه کانه.

وه ئاشکراشه ئه گهر خوی پیره وردگار سویند به هر شتیک بخوات ئه واه لگه یه له سه ره وهی که ئه و شته گرنگ و پیرو زو گه وره یه.

وه له فه رمووده کانی پیغه مبهری

خو ﷺ به هه مان شیوه باس له کات کراوه، له وانه:

یه که م: هاوه لی خوشه ویست (عبدُ الله

بْنُ مَسْعُودٍ رضی الله عنه ده فه رموویت: پیغه مبهری

خو ﷺ فه رموویه تی:

(لَا تَزُولُ قَدَمَا ابْنِ آدَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ عِنْدِ

رَبِّهِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ خَمْسٍ، عَنْ عُمْرِهِ فِيمَا

أَفْنَاهُ، وَعَنْ شَبَابِهِ فِيمَا أَبْلَاهُ، وَمَالِهِ مِنْ أَيْسَنِ
اِكْتَسَبَهُ وَفِيمَ أَنْفَقَهُ، وَمَاذَا عَمِلَ فِيمَا عَلِمَ) (۵).

واته: هیچ که سئیک له نه وهی ئاده م هه نگاو نانیت له پوژی دوایدا، تا کو پرسیا ری له پینج شت لی نه کریت: له تمه نی که له چیدا به سه ری بردووه، وه له گه نجیتی یه که ی له چیدا به کاریهیناوه، وه له پاره و سامانه که ی چو ن په یدا ی کردووه و له چیدا سه رفی کردووه، وه له زانسته که ی ئایا کرده وهی پیکردووه.

دوووه م: هاوه لی خوشه ویست (عبدُ الله

بْنُ عَبَّاسٍ رضی الله عنه ده فه رموویت: پیغه مبهری

خو ﷺ فه رموویه تی:

(نِعْمَتَانِ مَعْبُونٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ،
الصَّحَّةُ وَالْفَرَاغُ) (۶).

واته: دوو به خشش هه ن زوربه ی خه لکی که م ته رخه من و سود له و دوو به خششه وه رناگرن، (له ش ساغی و ده ست به تالی).

(۵) أخرجه الترمذي، وحسنه الشيخ الألباني (رحمه الله)

في: صحيح الجامع (۷۲۹۹).

(۶) أخرجه البخاري: (۶۴۱۲).

ئەبیتە پەشیمانی و نەدامەتی لە پرۆژی
دوایدا.

مرۆفەکان لە بەکارهێنانی کات و ساتدا
ئەبن بە دوو بەشەوه، یان زەرەرمەندو
دۆراون (و لەلای خوای گەوره ناویان
تۆمار دەکریت بە شکست خواردووەکان)
یان سەرکەوتوو براوین تێیدا (و لەلای
خوای گەوره ناویان تۆمار دەکریت بە
سەرفرازو پرزگار بوان).

جوۆری خەلکی لە بەکارهێنانی کاتهکانی ژایانیان

لەناو خەلکیدا کە سانیك هەن کاتهکانیان لە:
کاری خێرو شتی باشدا بەسەردەبەن، (جا
یان کتیبی بەسود دەخوینیتەوه یان دەچن
لە دەرزى زانستی شەرعیدا دادەنیشن بۆ
سوود وەرگرتن، یان هتد...).

لەناو خەلکیدا کە سانیك هەن کاتهکانیان
لە: بەسەرکردنەوهی خزم و ناسیارو
سەردانی کردنیان بەسەر دەبەن و
پەيوەندی ناچرپینن، وە لەو کەسانەن (إِنَّ
شَاءَ اللَّهُ) کە خوای گەوره بەرەكەت
دەخاتە تەمەنیانەوه.

لەناو خەلکیدا کە سانیك هەن کاتهکانیان
لە: کاری ناشیاو بۆ خێردا بەسەر دەبەن

سى يهم: هاوێلى خوشه ويست (عَبْدُ
اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) ده فەرموویت:
پێغه مەبری خوا ﷺ فەرمووێتەتی:
(اغْتَمِ خَمْسًا قَبْلَ خَمْسٍ، شَبَابِكَ قَبْلَ
هَرَمِكَ، وَصِحَّتِكَ قَبْلَ سَقَمِكَ، وَغِنَاكَ قَبْلَ
فَقْرِكَ، وَفَرَاغِكَ قَبْلَ شُغْلِكَ، وَحَيَاتِكَ قَبْلَ
مَوْتِكَ) (٧).

واتە: سود لە پێنج شت وەر بگرە پێش
پێنج شت: گەنجیتیت پێش پیربوونت، وە
لەش ساغیت پێش نەخۆش بوونت، وە
دەولەمەندیت پێش هەژاریت، وە دەست
بەتالیت پێش سەر قالییت، وە ژیانیت پێش
مردنت.

چوارەم: دایکی باوەرداران (عَائِشَةُ)
(رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) ده فەرموویت: پێغه مەبری
خوا ﷺ فەرمووێتەتی:

(مَا مِنْ سَاعَةٍ تَمُرُ بِابْنِ آدَمَ لَمْ يَذْكُرْ
اللَّهِ فِيهَا إِلَّا حَسَرَ عَلَيْهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ) (٨).
واتە: هیچ سەعاتیک نییه کە بەسەر
ئادەمیزادا تێ ئەپەرێت و یادی خوای
پەروەردگاری تێدا نەکردبێت ئەوا بۆی

(٧) صحيح الجامع للشيخ الألباني (رحمه الله): (١٠٧٧).

(٨) صحيح الجامع للشيخ الألباني (رحمه الله): (٥٧٢٠).

جای ساعات و پوزگاری درپژو مانگو سال،
 هاوهلی خوشه ویست (عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ
 رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) ده فهرموویت: پیغه مبهری خوا
 فهرموویه تی:

(لَا تَزُولُ قَدَمَا ابْنِ آدَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ
 عِنْدِ رَبِّهِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ خَمْسٍ، عَنْ عُمْرِهِ
 فِيمَا أَفْتَاهُ، وَعَنْ شَبَابِهِ فِيمَا أَبْلَاهُ، وَمَالِهِ مِنْ
 أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَ أَنْفَقَهُ، وَمَاذَا عَمِلَ فِيمَا
 عِلِمٌ) (۹).

واته: هیچ که سیك له نه وهی ئاده م
 هه ناگاو نانیت له پوزی دوا پیدا، تاكو
 پرسپاری له پینج شت لی نه کریت: له
 ته مه نی که له چیدا به سه ری بردووه، وه
 له گه نجیتی به که ی له چیدا به کاری
 هیناوه، وه له پاره و سامانه که ی چو ن
 په یادای کردووه و له چیدا سه رفی کردووه،
 وه له زانسته که ی ئایا کرده وه ی
 پیکردووه.

چون کاته کانمان به سه ر بهین.

هه رکه سیك له خه لك ورد ببیته وه، وه
 بیر له ژیانیا ن بکاته وه، وه بزانی ت که
 چو ن نه و خه لکه کاته کانی ژیانیا ن به فیرو

(۹) أخرجه الترمذی، وحسنه الشيخ الألبانی (رحمه الله) فی
 صحیح الجامع: (۷۲۹۹).

وهك(گوئیگرتن له گورانی و موسیقا و
 سه یرکردنی فلیم و سه یرکردنی وینه ی
 خراپ و دانیشتن به دیار یاری توپی پی
 وه و هتد...).

له ناو خه لکیدا که سانیك هه ن کاته کانیا ن

له: ئاموزگاری کردن و پینمونی و فه رمان
 به چاکه و پیگری له کاری خراپه به سه ر
 ده به ن (کی ووته ی له و که سه با شتره که
 خه لکی بانگ ده کات بو پیگه ی پاستی
 خوی گه وره).

له ناو خه لکیدا که سانیك هه ن کاته کانیا ن

له: سه فه ر کردن به مال و منداله وه بو
 ولاتی بیگانه بو به سه ر بردنی ژیانیتی
 دوور له ریبارو به رنامه ی خوی گه وره و
 مه ره بانه.

باوه رپداری خوشه ویست: کاته کانی

ژیانمان پیویسته به شیوه یه که به سه ر بهین
 که خوی گه وره لیمان پازی بیت، وه که
 (نویرکردن و یادی خوی گه وره و قورئان
 خویندن و فیروونی زانست و سه ردانی کردنی
 نه خوش و خرم و ناسیار و هتد...) وه
 به دلنیا یی خوی گه وره لیپرسیینه وه مان
 له گه لدا ده کات له باره ی هه موو چرکه یه کی
 ژیانمان که له چیدا به سه رمان بردووه، چ

کاتیان به‌ فیرونه‌ئەدا به‌رده‌وام
کاته‌کانیان له‌ خواپه‌رستی و کاری خێرو
چاک و باشدا به‌سه‌ر نه‌برد.

هاوه‌لی خوشه‌ویست عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ
ده‌فه‌رموویت: ئە‌گه‌ر به‌یانیت
کرده‌وه‌ چاوه‌پروانی ئیواره‌ مه‌که‌، وه‌
ئە‌گه‌ر ئیواره‌ت کرده‌وه‌ چاوه‌پروانی
به‌یانی مه‌که‌،^(۱۱) هه‌روه‌ها ده‌یفه‌رموو:
ئە‌گه‌ر له‌شه‌ودا بمرم ئە‌وا نه‌فسی خۆم
له‌ده‌ستداوه‌، وه‌ ئە‌گه‌ر به‌ پۆژ بمرم ئە‌وا
شه‌وانیه‌که‌م له‌ده‌ستداوه‌^(۱۲).

پیشه‌وای خوشه‌ویست (عُمَرُ بْنُ عَبْدِ
الْعَزِيزِ) ده‌فه‌رموویت:
(اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ يَعْمَلَانِ فِيكَ فَأَعْمَلُ
فِيهِمَا).

واته‌: شه‌وو پۆژ ئیش له‌ تۆده‌که‌ن، ده‌
تۆش ئیش و کاری چاکی تیدا ئە‌نجام بده‌.
پیشه‌وای خوشه‌ویست (الْحَسَنُ
الْبَصْرِيُّ) (رَحِمَهُ اللَّهُ) ده‌فه‌رموویت:
(أَمْسُ أَجَلٌ، وَالْيَوْمُ عَمَلٌ، وَعَدَا أَمَلٌ).

واته‌: دوینی مؤله‌ت بوو، وه‌ ئە‌مرو
کارکردنه‌، وه‌ سبه‌ی ئومیدو هیوايه‌.

(۱۱) أخرجه البخاري: (٦٤١٦).

(۱۲) أخرجه ابن عساكر في تاريخ دمشق: (٢٧٣/٤٤).

ده‌ده‌ن، وه‌ چۆن ته‌مه‌نی ژيانیان به‌سه‌ر
ده‌به‌ن، ئە‌و کاته‌ ده‌زانیت وه‌ بو‌ی پوون
ده‌بیته‌وه‌ که‌ زۆربه‌ی خه‌لکی کاته‌
زیڤینه‌کانی ژيانیان به‌ فیروئه‌ده‌ن، وه‌
بی‌ به‌شن له‌ فه‌زل و گه‌وره‌یی ژیان و
ته‌مه‌ن، وه‌ هه‌چ سویدیك نابینن له‌ به‌کار
هینانی ته‌مه‌نی ژيانیان، وه‌ به‌دلنیایی
هه‌موو چرکه‌یه‌ک و ساتی ته‌مه‌ن که‌
له‌سه‌رمان ده‌پروات نزیکمان ده‌کاته‌وه‌ له‌
قه‌برو قیامه‌ت، وه‌ ژيانی ناره‌حه‌تی دونیا
به‌جی ده‌هیلین، وه‌ پیشه‌وا (ابن قَیِّم
الْحَوْزِيَّةَ) (رَحِمَهُ اللَّهُ) ده‌فه‌رموویت:
به‌فیروئدانی کات زۆر خراپتره‌ له‌ مردن،
له‌به‌ر ئە‌وه‌ی کات به‌ فیروئدان مروؤف
داده‌برینیت له‌ کاری چاکه‌، وه‌ کاری
چاکه‌ کردنیش مروؤف ده‌گه‌ینیت به‌ خوای
په‌روه‌ردگار، به‌لام مردن مروؤف
داده‌برینیت له‌ دونیاو که‌س و کار^(۱۰).

پیشینه‌کان (سلف)ی ئە‌م ئوممه‌ته‌ چۆن گرنگیان ئە‌دا به‌ کات وه‌ چۆن کاته‌کانیان به‌سه‌ر ده‌برد؟

به‌دلنیایی پیشینه‌کان (سلف)ی ئە‌م
ئوممه‌ته‌ زۆر گرنگیان ئە‌دا به‌ کات، وه‌

(۱۰) الفوائد: (في تفسير الآية (أَلْهَاكُمْ الْكَاثِرُ)).

پيشه‌واى خوشه‌ويست (الإمام الشافعي) (من كان يومه كأمسه فهو مغبون).
 (رَحِمَهُ اللَّهُ) ده‌فه‌رموويّت: واته: هه‌رکه‌سيک‌ئه‌م‌پووى وه‌ک‌ دويئى
 بنفسك إن لم تشغلها بالحق شغلتك بيّت‌ئه‌وا زه‌ره‌مه‌نده.
 بالباطل).
 واته: ئه‌گه‌ر نه‌فسى خوّت سه‌رقالّ نه‌که‌ى به‌ پاست وحه‌قه‌وه، ئه‌وا سه‌رقالت
 نه‌کات به‌ شتى ناحق وپرو پووچه‌وه. ئه‌کات به‌ شتى ناحق وپرو پووچه‌وه.
 پيشه‌واى خوشه‌ويست (ابن القيم) (رَحِمَهُ اللَّهُ) ده‌فه‌رموويّت:
 (وقد شاهدت من قوة شيخ الإسلام ابن تيمية في سننه وكلامه وإقدامه وكتابته أمر عجيبا، فكان يكتب في اليوم من التصنيف ما يكتبه الناسخ في جمعة).
 پيشه‌واى خوشه‌ويست (الذهبي) (رَحِمَهُ اللَّهُ) ده‌فه‌رموويّت:
 (إن تصانيفه تبلغ خمس مائة مجلدة، هذا مع ما يقوم به من تعليم ودعوة وجهاد).
 پيشه‌واى خوشه‌ويست (ابن عقيّل) (رَحِمَهُ اللَّهُ) ده‌فه‌رموويّت: بؤمن په‌وا نييه
 يه‌ک‌ سه‌عات له‌ ژيانم به‌ فيرؤبدهم، تاكو زوبانم له‌ يادکردن ده‌که‌ويّت، وه‌ تاكو
 چاوم له‌ خویندنه‌وه ده‌که‌ويّت.
 هه‌نديک‌ له‌ پيشينه‌کان (سلف) فه‌رموويانه:
 نا ئه‌وانه: که‌سانیک‌ بوون به‌راستی پاريزگاريان له‌ کاته‌کانى ژيانيان ده‌کرد، وه‌ به‌کاريان ده‌هينا له‌ به‌ندايه‌تى کردن و په‌زامه‌ندى خواى په‌روه‌ردگار، نا ئه‌وانه که‌سانیک‌ بوون کاتيان به‌ فيرؤ نه‌ئه‌دا، به‌لکو چرکه‌يه‌ک‌ له‌ ژيانى خويان به‌ فيرؤ نه‌ئه‌دا، کوان که‌سانیک‌ وينه‌ى ئه‌وان بيگومان مه‌حاله‌ ئيلا مه‌گه‌ر که‌سانیک‌ کاته‌کانى خويان به‌ کارى ناشياو بى‌ خير

﴿ حَقَّ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ ﴿۱۱﴾ لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا ﴿۱۲﴾ ﴾ [المؤمنون: ۹۹ - ۱۰۰].

واته: بی باوه رپه کان (خوانه ناسان) به رده وام له سه رپیازی چه وتن، تا کو ئه وکاته ی که مردن یه خه یان ده گریت و ئه وسا هه ریه که یان ده لئین: په روه ردگار بمان گپه وه بو ژیانی دنیا به لکو چاکه ئه نجام بدهم وئو هه لانه ی که له ده ستم چوو له مه ودوا دووباره ی نه که مه وه و کاته کانم له ده ست نه ده م، جا پییان ده ووتریت: نه خیر، ئه وه ته نها ووته یه که (قسه یه که) ئه و بو خوی ده یلئیت (تازه په شیمان بوونه وه نییه)، جا به دوزه خیه کان ده ووتریت:

﴿ قُلْ كَمْ لِيئْتُمْ فِي الْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ ﴿۱۳﴾ قَالُوا لِيئْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمِ فَسَلِ الْعَادِينَ ﴿۱۴﴾ ﴾ [المؤمنون: ۱۱۲ - ۱۱۳].

واته: پییان ده ووتریت: چند سال له زه وییدا ژیانتان به سه ر بردووه، بی باوه رپه کانیش له وه لامدا ده لئین: رپوژیک یان که متر له رپوژیک، له و که سانه پیرسن که بیرو هوشیان لای خویانه و حیساب و ژماره ی کات ده که ن، ئه گه ر تیبینی

به سه ر ده به ن (گوی گرتن له گورانی و موسیقا و سه رکردنی فیلم و وینه ی خراب و هند...).

بی باوه رپه کان په شیمان له وه کاته ی که به بی هوده و بی خیر به سه ریان بردووه.

خوای په روه ردگار ده فه رموویت:

﴿ وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا أَخِّرْنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ نُجِبِ دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعِ الرَّسُولَ لَوْلَمْ نَكُفِّرُوا بَعْدَ أَنْ قَامَ مِن قَبْلُ مَا لَكُم مِّنْ زَوَالٍ ﴿۴۴﴾ ﴾ [ابراهيم: ۴۴].

واته: خه لکی ناگادار بکه ره وه و بینان ترسینه له و رپوژه ی که سزاو ئازار یه خه یان پی ده گریت، جا ئه وکه سانه ی که سته میان کردووه ده لئین: په روه ردگار بو کاتیکی که م مؤله تمان بده و بمان گپه وه بو ژیانی دنیا تا کو به ده م بانگه وازه که ته و بچین و شوینی پیغه مبه ران بکه وین و کاته کانمان به فیرو نه ده یان، جا پییان ده ووتریت: مه گه ئیوه نه تانه ووت که ژیانی دنیا به رده وامه و تیاچوونی تیدا نییه، وه له نایه تیکی ترده ده فه رموویت:

که م کردنه وهی هیوای ته من دریژی، وه نه ویستنی دونیا، وه هه و لدان بو دواروژ^(۱۴).

دووهم: لیپرسیینه وه، بیگومان مروقی
 ژیر ئه و که سه یه که لیپرسیینه وه له گه ل خویدا ده کات تا کو بزانییت کاته کانی له چیدا به سه ر بردو وه، له په زامه ندی خوی گه ورده دا یان له کاری خراپدا، وه بیگومان لیپرسیینه وه خوره وشتی پیشینه کانی ئه م ئومه ته یه که بو ئیمه ما وه ته وه، **هاوه ئی خوشه ویست** عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رضی اللہ عنہ ده فه رموویت: لیپرسیینه وه له نه فسی خوتان بکه ن پیش ئه وهی لیپرسیینه وه تان له گه لدا بکریت^(۱۵).

پیشه وای خوشه ویست (مَالِكُ بْنُ دِينَار)
 (رَحِمَهُ اللَّهُ) ده فه رموویت: ره حمه تی خوا له و که سه بییت که هه موو شه ویک لیپرسیینه وه له گه ل خویدا ده کات و ده لیت: ئایا ئه وه ت نه کرد؟! ئایا فلانه کارت نه کرد؟! پاشان لومه و زه می خوی بکات. پیشه وای خوشه ویست (مَيْمُونُ بْنُ مِهْرَانَ) (رَحِمَهُ اللَّهُ) ده فه رموویت: مروق

بکریت له وته ی بی باوه په کان پوژیک یان که متر له پوژیک له سه ر زه وی بوونه، ئه میس ئه وه په وون ده کاته وه که گرنگیان به کات نه داوه، بویه خوی په روه ردگار به ره که ت ناخاته ناو ته مه نی بی باوه په وه، هه رچه نده له ژیانی دونیا شدا به خوشی و کامه رانی بزین،

ئهو هه کارانه چین بو ده سنگرتن به کاته وه.

یه که م: بیر کردنه وه له مردن.
 به دلنیا یی مردن ده رگایه که هه موو که س لیوه ی ده چیته ژوره وه خوی گه وره ده فه رموویت: ﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ﴾، هه روه ها پیغه مبه ری خوا رضی اللہ عنہ فه رموویه تی:

(وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ تَرَكَ زِينَةَ الدُّنْيَا)^(۱۳).
 واته: هه رکه سئک پوژی دوا یی لامه به ست بییت ئه وا واز له خوشی و جوانی دونیا ده هینیت.

وه پیشه وا (ابن رَجَب) (رَحِمَهُ اللَّهُ)
 ده فه رموویت: یادی مردن سودو که لکی زوره، باش خوتاماده کردن بو مردن، وه

(۱۴) لطائف المعارف: (۱۰۸).

(۱۵) صفة الصفوة: (۱/۴۹)، والتزكية للقرطبي: (۲۸۹).

(۱۳) أخرجه الترمذي في السنن: (۲۴۵۸)، و صححه الألباني في: في صحيح الجامع الصغير: (۹۳۵).

وه هاوهلی خوشه ویست (أبي سعيد الخدري) رضي الله عنه ده فه رموویت: پیغه مبهری خوا رضي الله عنه فه رموویه تی:
(لَا تُصَاحِبْ إِلَّا مُؤْمِنًا وَلَا يَأْكُلْ طَعَامَكَ إِلَّا تَقِيًّا) ^(۱۷).

واته: کهس مه که به هاوپی و برادهری خۆت جگه له باوه پردار، وه که سیش نانت نه خوات جگه له که سیک که له خوا ترسه....

إذا كنت في قوم فصاحب خيارهم
ولا تصحب الاردي فتردى مع الردي
عن المرء لا تسأل وسل عن قرينه
فكل قرين بالمقارن يقتدي

چوارهم: شاره زابوون له ژيانی

پیشینه کان (سلف) گه وره ترین و به هیژترین هۆکاره بو ده ستگرتن به کاته وه، بریتییه له وهی که مروقی باوه پردار خۆی شاره زابکات له ژيانی پیشه وایانی ئه م ئوممه ته که ئه مپیش گه وره ترین هۆکاره بو ئه وهی مروقی باوه پردار کاتی به فیرۆ نه دات،

به خۆپاریژ دانانریت تاکو لیپرسینه وهی توند له گه ل نه فسی خۆیدا نه کات، تاکو نه زانیت پۆشاک و خواردن و خوارنه وهی له کوی وه ده ست که وتوو ه.

سییه م: هاورییه تی کردن و دانیشتن

له گه ل خواناسان، بیگومان هاورییه تی کردن و دانیشتن له گه ل ئه و که سانه ی که نویژه کانیا ن به کۆمه ل ده که ن و قورئان ده خوینن و خیرو چاکه ده که ن، هۆکاره بو ئه وهی تۆش ده ست بگریت به کاتی خۆته وه و کاته کانت به فیرۆ نه ده ی، وه هاوهلی خوشه ویست (أبي هريرة) رضي الله عنه ده فه رموویت: پیغه مبهری خوا رضي الله عنه فه رموویه تی:

(الرَّجُلُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ فَلْيَنْظُرْ أَحَدَكُمْ مَنْ يُخَالِلُ) ^(۱۶).

واته: پیاو له سه ر ئایینی براده رو خو شه ویسته که یه تی، جا که وایه بزائن کی براده رتانه وه کیتان خو شه ویت.

(۱۷) أخرجه أبو داود في السنن: (۴۸۳۲) والترمذي: (۲۵۱۹) وصححه الألباني في: صحيح الجامع الصغير: (۷۳۴۱).

(۱۶) أخرجه الترمذي في السنن: (۲۴۹۷) وصححه الألباني في: سلسلة الأحاديث الصحيحة: (۹۲۷) وفي صحيح الجامع الصغير: (۳۵۴۵).

کاتہ کانمان به چى به سهر**به رين.**

به كه هم: قورئان خوئيندن و له بهر كردنى: كات به سهر بردن له قورئان له بهر كردندا باشترين و خيرترين كرده وهيه، پيغه مبهري خوا ﷺ فهرموويه تى:

(خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ) ^(۱۸).

واته: باشترين و خيرترينتان ئه و كه سانهن كه قورئان فيرده بييت وه خه لكيش فيرده كات، وه ئيمامى شافعى (رَحِمَهُ اللَّهُ) فهرموويه تى:

(مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ عَظُمَتْ قِيَمَتُهُ) ^(۱۹).

واته: ههركه سيك فيرى قورئانى پيروژ بييت ئه و اشكومه ندو گه و ره و به نرخ ئه بييت، ههروه ها فهرموويه تى:

كُلُّ الْعُلُومِ سِوَى الْقُرْآنِ مَشْغَلَةٌ،

إِلَّا الْحَدِيثَ وَعِلْمَ الْفَقْهِ فِي الدِّينِ الْعِلْمُ مَا كَانَ فِيهِ قَالَ حَدَّثَنَا،

وسوى ذاك وسواس الشياطين.

واته: هه موو زانستىك جگه له قورئان خو خهريك كردنه، مه گهر فهرمووده و فيربوونى زانستى شهرعى له ديندا. زانست ئه وهيه كه (حَدَّثَنَا) تيدابيت واته: (ووتن و پيراگه ياندن) وه جگه له مانه وه سواس و گومانى شه يتانه.

دووهم: يادى خوا (ذكر) هيچ شتيك نييه به ئه ندازه ي يادى خواى گه و ره له سهر زوبان ولاشه ي مرؤف ئاسان وسوك بييت، بو ده توانريت به وه ستان ودانيشتن و له سهر جيگه و به شه و پوژو هه مووكاتيك بكريت، جا ئه و كه سه نه خووش بييت يان ساغ، ده و لمه ند بييت يان هه ژار، وه هاوه لى خوشه ويست (عَبْدُ اللَّهِ بْنِ بُسْرِ) ﷺ ده فهرموويت: پياويك ووتى: ئه ي پيغه مبهري خوا ﷺ شه ريعه تى ئيسلام زور بووه له سهرم شتيك پى بلى ده ستى پيوه بگرم ئه ويش فهرموويه تى: (لَا يَزَالُ لِسَانُكَ رَطْبًا مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ) ^(۲۰). واته: با به رده وام (هه ميشه) زمانت پاراوو ته پ بييت به يادى خواى گه و ره.

(۲۰) أخرجه الترمذي في السنن: (۳۳۷۵)، وابن ماجه: (۳۷۹۳)، وصححه الألباني في: صحيح الجامع الصغير: (۷۷۰۰).

(۱۸) أخرجه البخاري: (۵۰۲۸).

(۱۹) الرسالة: (ص: ۷۱)، صفة الصفوة: (۱/ ۲۳۵).

په روه ردگار رېگه‌ی به هه شتی بو ئاسان ده کات.

چوارهم: پابه‌ند بوون به نویره سوننه‌ته کانه‌وه، کات به سهر بردن و پابه‌ند بوون به نویره سوننه‌ته وه هؤکاره بو نزيك بونه‌وه له خوای په روه ردگار (وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالْتَّوَّافِلِ حَتَّىٰ أُحِبَّهُ) (۲۲).

وه له روزه دواییدا نه‌گر نویره فه‌رزه کانت چووبیت نه‌وا به نویره سوننه‌ته کان بوټ پرده‌کړینه‌وه.

پینجه‌م: سه‌ردانی کردن خزم وناسپار، کات به سهر بردن له به‌سهر کردنه‌وه‌ی خزم وناسپاردا فه‌زلی گه‌لیک زوره، له‌وانه: جیبه‌جیکردنی فه‌رمانی خوای په روه ردگار، هه‌روه‌ها هؤکاریکه بو رزق زوری و ته‌مه‌ن دریره، وه هؤکاریکیشه بو به‌رگری کردن له ټوله‌و سزای خوای گه‌وره، وه هؤکاریکیشه بو چوونه به هه‌شست، وه نی‌شانه‌و تایبه‌تمه‌ندی باوه‌ردارانه، وه پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رموویه‌تی:

سپیه‌م: فیربوونی زانست، پيشینه‌کانی نه‌م نوممه‌ته کاتی خوایان زور ته‌رخان ده‌کرد بو فیربوونی زانست وزانیاری زیاتر له‌وه‌ی که بو په‌یداکردنی پیداویستی خواردن و خواردنه‌وه، جا توش نه‌توانیت کاته‌کانت به گوی گرتن له شریعت و وتاری به‌سودو کتیبی به‌که‌اک ته‌رخان بکه‌یت، وه خوای گه‌وره ده‌فه‌رموویت:

﴿قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَمْلِكُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾

﴿الزمر: ۹﴾ .

واته: نه‌ی موخوممه‌د ﷺ پیمان بلای نایا نه‌وانه‌ی که ده‌زانن په‌کسانن له‌گه‌ل نه‌وانه‌ی که نازانن، وه ه‌اوه‌لی خوشه‌ویست (أَبِي هُرَيْرَةَ) ﷺ ده‌فه‌رموویت: پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رموویه‌تی:

(وَمَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ) (۲۱).

واته: هه‌ر که‌سېک رېگه‌یه‌ک بگریته‌به‌ر بو فیربوونی زانست وزانیاری، نه‌وا خوای

(۲۲) أخرجه البخاري: (۶۵۰۲).

(۲۱) أخرجه مسلم: (۷۰۲۸).

(... وَكُلَّ رَحِمٍ آتِيَةٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَمَامَ صَاحِبِهَا، تَشْهَدُ لَهُ بِصَلَةٍ إِنْ كَانَ وَصَلَهَا، وَعَلَيْهِ بِقَطِيعَةٍ إِنْ كَانَ قَطَعَهَا) (۲۳).

واته: هم موئو كه سانهى كه خزم و ناسياريان به سهر كردوته وه له پوژى دواييدا له گه ل خزم وناسياره كانيان، وه خزم وناسياره كانيان شاهه تيان بوئه دهن ئه گهر سهردانى كردبيت، وه ئه وكه سانهى كه په يوه ندى خزميه تيان پچراندووه و خزم وناسياريان به سهر نه كردوته وه به هه مان شيوه ئه بن به شاهيد به سهريانه وه.

شه شه م: پوژوو گرتن، به دلنيايى كات به سهر بردن به پوژوو گرتن پله و پايه كه يه كه يه كجار گوره ي هه يه له ئايينى ئيسلامدا، وه خواى پهروهردگار فهرموويه تى هه موو كرده وه كانى ئاده ميزاد پاداشتى ديارى كراوى هه يه جگه له پوژوو، وه فهرموويه تى پوژوو بو منه و منيش پاداشتى ئه دمه وه، هه روه ها پوژوو قه لغانه واته (قه لايه كه به رامبه ر ئاره زووه كان)، وه پاريزه ريشه له ئاگرى دوژه خ، وه پوژوو شه فاعه ت ئه كات بو خاوه نه كه ي، وه پوژوو ئه بيت به كه فاره ت بو

تاوانه كان، وه هه ركه سيك به پوژوو بيت دلى ئارام ئه بيت، وه پيغه مبه رى خوا ﷺ ئه فهرموويه تى:

(مَنْ صَامَ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بَعَدَ اللَّهُ وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ سَبْعِينَ خَرِيفًا) (۲۴).

واته: هه ركه سيك پوژويك به پوژوو بيت له پيناوى خوادا ئه وا خواى پهروهردگار ده مووچاوى ئه و كه سه هه فتا (۷۰) سال دور ئه خاته وه له ئاگرى دوژه خ.

حه وه ته م: سهردانى كردنى نه خوش، كات به سه ربردن له سهردانى كردنى نه خوشدا يه كيكه له و كردارانه ي كه خواى گه وه پيى پاريزيه و پاداشتى تايبه تى بو داناوه، جا هه ر به نده يه كي موسلمان ئه م كاره ئه نجام بدات ئه وا: ريگه ي به هه شتى گرتوته بهر، وه فريشته كان داواى ليخوش بوونى بو ئه كه ن و بوى ئه پارينه وه، پيغه مبه رى خوا ﷺ فهرموويه تى:

(إِذَا عَادَ الرَّجُلُ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ مَشَى فِي خِرَافَةِ الْجَنَّةِ حَتَّى يَجْلِسَ فَإِذَا جَلَسَ غَمْرَتُهُ الرَّحْمَةُ فَإِنْ كَانَ غَدْوَةً صَلَّى عَلَيْهِ سَبْعُونَ أَلْفَ

(۲۳) أخرجه البخاري في: الأدب المفرد: (۵۴)، وصححه الشيخ الألباني في: صحيح الأدب المفرد: (۷۳).

(۲۴) أخرجه البخاري: (۲۸۴۰)، ومسلم: (۲۷۶۹).

له ماوهی (یهك) خوله کدا ده توانیت**قورئان خه تم بکهیت: هاوهلی**خوشه ویست (أبى هُرَيْرَةَ) رضی اللہ عنہده فہرموویت: پیغہ مبهری خوا رضی اللہ عنہ

جاریکیان هات بۆلامان و پیی ووتین:

ئیستا سی یه کی قورئانتان بۆ ده خوینم،

جا ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝۱﴾ الله الصمد ۝۲﴾ سیخویند تاکو ته واوی کرد ^(۲۶). جا برای

به پیزم نه گەر (۳) جار بیخوینیت له یه ک

خوله کدا مانای وایه قورئانت خه تم

کردوه، ئینجا بزانه له پوژئیکا چەند جار

دهی خوینیت و چەند خه تمه ده که ی.

له ماوهی (یهك) خوله کدا ده توانیت**لاپه ره یهك قورئان بخوینیت: هاوهلی**خوشه ویست عَبْدُ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رضی اللہ عنہده فہرموویت: پیغہ مبهری خوا رضی اللہ عنہ

فهرموویه تی:

(مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَلَهُ بِهِ

حَسَنَةٌ وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا لَا أَقُولُ الْم

حَرْفٌ وَلَكِنْ أَلِفٌ حَرْفٌ وَلَا مٌ حَرْفٌ وَمِمْ

حَرْفٌ) ^(۲۷).

(۲۶) أخرجه مسلم باب فضل قراءة (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ).

(۱۵۲) برقم (۷۰۲۸).

(۲۷) أخرجه الترمذي في السنن: (۲۹۱۰)، وصححه

مَلِكٍ حَتَّى يُمْسِيَ وَإِنْ كَانَ مَسَاءً صَلَّى عَلَيْهِ
سَبْعُونَ أَلْفَ مَلِكٍ حَتَّى يُصْبِحَ) ^(۲۵).

واته: هەر که سیک بچیت بۆلای برایه کی

موسلمانای وه به سهری بکاته وه له کاتی

نه خوشیدا، ئەوا به ناو باخیک له باخه کانی

به هه شتدا ئە پروات وه نگاو ئە نیت تاکو

دائه نیشیت، وه که دانیشته به زهیی خوی

په روهردگار دای ئە پوشیت، وه ئە گەر له

به یانیدا سهردانی کرد ئەوا حه فتا هه زار

فریشته بۆی ئە پارینه وه تاکو ئیواره، وه

ئە گەر له ئیواره دا سهردانی کرد ئەوا

حه فتا هه زار فریشته بۆی ئە پارینه وه

تاکو به یانی.

له ماوهی یهك خوله کی**کاته کانا چنده خیر به دهست****ده هیئیت.**

له بهرئه وهی کات بریتییه له ته مه نی

مرؤف، وه مرؤفی ژيرو به ناگاش ئەو

که سه یه کات به فیرو نادات و تویشوویه ک

بۆ خوی پیش ده خات، با پیکه وه بزانی

له ماوهی ته نها یه ک خوله کدا چه نه خیر

به دهست ده هیئیت،

(۲۵) صحیح الجامع: (۶۸۲).

سه لاواته وه (۱۰) سه لاوات له سه ر ئه و
كه سه ئه دات (په حمه تي به سه ردا
ئه پړيـژيـت) وه (۱۰) تاوانيـشي
ئه سپړيـته وه (۱۰) پله شي به رز ئه كاته وه

له ماوهی (یهك) خوله كدا ده توانیت

گه وړه ترين و بچوكترين خير ئه نجام

بدهيت: هاوه لى خو شه ويست (أبى هريرة)

ﷺ ده فهرموويت: پيغه مبهري خوا ﷺ

فه رموويه تي:

(الإيمان بضع وسبعون أو بضع وستون
شعبة فأفضلها قول لا إله إلا الله وأدناها
إماطة الأذى عن الطريق) (٢٩).

واته: ئيمان هفتاو ئه وه نده به شه، يان
شه ست وئيه نده به شه، گه وړه ترين
وچاكترينيان، ووتنى: (لا إله إلا الله) يه، وه
بچوكترين ونزمترينيان، لابردي نار هه تيه كه
ئيش پيگه يانديكه له سه ر پيگا.

له ماوهی (یهك) خوله كدا ده توانیت

هزار هزار (واته: مليونيك) چاكه

به دست بهيـت: هاوه لى خو شه ويست

(عبدُ الله بن عمر) ﷺ ده فهرموويت:

پيغه مبهري خوا ﷺ فه رموويه تي:

واته: هه ركه سيك يهك پيت له په رتوكى
خوا (قورئان) بخوئيت ئه وا يهك چاكه ي
ده ست ده كه ويـت، وه يهك چاكه ش به (۱۰)
چاكه ده نوسر يـت، وه ناليـم: (أ-ل-م)
هه رسيكيان پيـكه وه پيـتيـكن، به لكو (أ)
پيـتيـكه، وه (ل) پيـتيـك، وه (م) پيـتيـكه،
ئيجا بزانه ئه و لاپه ريه ي كه خوئندوته
چهن د پيـته، پاشان كه په تي (۱۰) بكه، ئه و
ئه وه نده خيـره ت بو نوسراوه.

له ماوهی (یهك) خوله كدا ده توانیت

(۳) جار سه لاوات بدهيت له سه ر

پيغه مبهري خوا ﷺ هاوه لى

خو شه ويست أنس بن مالك ﷺ

ده فهرموويت: پيغه مبهري خوا ﷺ

فه رموويه تي:

(مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَاةً وَاحِدَةً صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ عَشْرَ صَلَوَاتٍ وَحُطَّتْ عَنْهُ عَشْرُ
خَطِيئَاتٍ وَرُفِعَتْ لَهُ عَشْرُ دَرَجَاتٍ) (٢٨).

واته: هه ركه سيك يهك سه لاواتم
له سه ر بدات ئه واپه روه رديگار به هو ي ئه و

الشيخ الألباني في: صحيح الجامع: (٦٤٦٩).

(٢٨) أخرجه النسائي: في السنن: (١٢٩٧) وصححه

الشيخ الألباني في: صحيح الجامع: (٦٣٥٩).

(٢٩) أخرجه مسلم: باب شَعْبِ الْإِيمَانِ (١٣) برقم

(١٦٢).

له ماوهی (یهک) خوله کدا ده توانیت

(۲۰) دار خورما به ده ست بهینیت له

بهه شتدا: هه ره که سیک ته نها یهک جار

بلیت (سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ) ئەوا

دار خورما یهکی بۆ ده رویت له بهه شتدا،

هاوهلی خو شه ویست (جابر بن عبد الله)

ده ره موویت: پیغه مبهری خوا ﷺ

فه ره موویه تی:

(مَنْ قَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ،

غُرِسَتْ لَهُ نَخْلَةٌ فِي الْجَنَّةِ) (۳۱).

واته: هه ره که سیک بلیت: (سُبْحَانَ اللَّهِ

الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ) پاکه و بیگه ردی و

ستایش بۆ خوی مه زن، ئەوا دار خور

مایه کی بۆ ده رویت له بهه شتدا.

وآخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمين

والصلاة والسلام على نبينا محمد وعلى آله

وصحبه أجمعين.

(مَنْ دَخَلَ السُّوقَ فَقَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

وَحَدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ

يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ

الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ كَتَبَ اللَّهُ

لَهُ أَلْفَ أَلْفِ حَسَنَةٍ وَمَحَا عَنْهُ أَلْفَ أَلْفِ

سَيِّئَةٍ وَرَفَعَ لَهُ أَلْفَ أَلْفِ دَرَجَةٍ) (۳۰).

واته: هه ره که سیک بچیته بازارو بلیت:

(لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ

الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ

لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ

قَدِيرٌ).

واته: هه ره په رستراوی نییه بهه حق

جگه له (الله) تا کو ته نه یه و شه ریک

وهاو به شی نییه، وه مولک و ستایش

شایه نی نه وه و بۆ نه وه و نه ژینی و نه مرینی

و خوی زیندوو و نامری، چاکه به ده ست

نه وه و به سه ره موو شتی کدا به تواناو

به ده سه لاته، خوی په روه ردگار هه زار

هه زار چاکه ی بۆ ده نوسی، وه هه زار

هه زار گونا می هه ل ده ره رینی، وه هه زار

هه زار پله ی بهرز ده کاته وه.

(۳۰) أخرجه الترمذي في السنن: (۳۴۲۸) وابن ماجه:

(۲۲۳۵) وحسنه الشيخ الألباني في صحيح الجامع:

(۶۲۳۱).

(۳۱) أخرجه الترمذي في السنن: (۳۴۶۴) وابن ماجه:

(۲۲۳۵) وصححه الشيخ الألباني في سلسلة

الأحاديث الصحيحة: (۶۴).